

MOGU LI GLUHI USPJETI I BEZ GOVORA?

Mnoge gluhe osobe ne mogu razviti razumljiv govor. To ne znači da su manje vrijedne, manje sposobne ili manje pametne. Komunikacija znakovnim jezikom ravnopravna je komunikaciji govorom. Znakovni jezici su pravi jezici, baš kao i govorni jezici. U većini razvijenih zemalja, ali i u mnogim manje razvijenim zemljama nacionalni znakovni jezici priznati su kao jezici manjine. U Hrvatskoj Savez gluhih i nagluhih trenutno provodi kampanju o hrvatskom znakovnom jeziku.

Znakovni jezik može značajno pridonijeti obrazovanju gluhih osoba. Sjedenje u razredu bez razumijevanja onog što nastavnik govori, ili očitavanja samo dijelova predavanja stavlja gluhe učenike i studente u neravnopravni položaj. Znanja se nalaze u knjigama, dostupna su i gluhim, ako dobro nauče hrvatski jezik, ali gluhi učenici i studenti ne smiju biti zakinuti za ono što se govori na nastavi. Kada predavanja i nastava ne bi bili važni, onda bi svi čujućim učenicima doma učili iz knjiga, a nastava bi se ukinula. Gradivo iz knjiga važno je protumačiti, objasniti, približiti učenicima i učiniti ga razumljivim, a to se provodi za vrijeme nastave. Gluhi učenici koji prate nastavu samo uz pomoć svojih sposobnosti očitavanja značajno su diskriminirani. Nažalost, čujućim osobama je to teško shvatiti. Misle da su gluhi čarobnjaci koji sve mogu očitati s usana. Istina je da je očitavanje zamoran, mukotrpan «posao» koji zahtijeva koncentraciju, odlično poznavanje hrvatskog jezika i pogađanje – jer mnogi glasovi na usnama isto izgledaju (npr. m, p, b) ili se tvore u usnoj šupljini pa su nevidljivi na usnama (k, g, h). Osim toga, nastavnici često šecu po razredu, okreću se prema ploči, mumljaju, imaju govorne mane, slabo pomiču usne ili nose brkove. Kako će gluhi učenik ili student istovremeno gledati u nastavnika i zapisivati s ploče ili ono što nastavnik govori? Očito se gluhim pripisuju neke nadnaravne sposobnosti kad se bez imalo nedoumica «ubacuju» u redovne škole da se snalaze i koprcaju kako sami znaju i umiju.

Ne trebaju svi gluhi učenici tumača, tj. obrazovnog prevoditelja. Neki ne poznaju znakovni jezik. Oni koji su u kasnijoj dobi izgubili sluh pratit će nastavu uz pomoć osobe koja im predavanje piše na laptop (to im je u razvijenim zemljama omogućeno i plaćeno) ili osobe koja pravilno izgovara i pojašnjava što nastavnik govori (također im država, kao i obrazovne prevoditeljice, plaća tu uslugu). Svakom učeniku potrebno je osigurati razumijevanje, na bilo koji način.

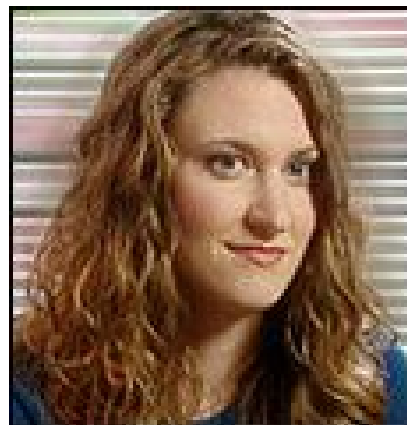
Ako čujuće osobe uče prirodnim i lakšim putem – slušanjem i gledanjem, zašto gluhim ne onemogućiti učenje onim putem koji im je najrazumljiviji i najdostupniji? Svaka čast gluhim osobama koje su uz neizmjeran trud uspjele završiti visoke škole bez tumača, ali to ne znači da svi trebaju proći isti trnovit put. Naši roditelji trudili su se da nam olakšaju život, mi se trudimo da olakšamo život našoj djeci i to je prirodan put svake generacije. Ne znači da će gluha djeca postati bolji i kvalitetniji ljudi ako se muče i pate da postignu cilj koji je čujućoj djeci prirodno dostupan. Baš naprotiv, mogu postati frustrirani, ljuti na čujuće, imati osjećaj nepravde i manje vrijednosti. Svaka normalna i zdrava pedagogija naglašava važnost pojednostavljivanja gradiva učenicima, nalaženja što pristupačnijih načina da se djeci nešto objasni. Za gluhu djecu to kao da ne važi! Naravno, danas je situacija nešto bolja nego prije, ali još uvijek je većini gluhih učenika u redovnim školama nastava nedostupna.

Koliko je govor važan za gluhe? Sigurno u životu s čujućima lakše onim gluhim koji razumljivije govore, ali većina od rođenja gluhih ne razvija razumljiv govor. Čak, ako je njegovim najbližima taj govor razumljiv, osobe koje prvi put susretne i koje nemaju iskustva s govorom gluhih, teško će ga razumjeti. Neki gluhi kažu da im je njihov dobar govor u stvari njihovo «prokletstvo», jer onda čujućim misle da sve razumiju pa se ne trude govoriti jasno i polako. Od govora je puno važnija pismenost. I papige nauče govoriti. Jezik je ono što čovjeka čini čovjekom. Bio to grčki, hrvatski, aboridžinski, zulu, svahili, mandarinski, komanski, engleski, njemački, indijanski jezici, švedski, australski znakovni, hrvatski znakovni, nikaragvaski znakovni jezik, tukanoanski, inuitski ...SVI ti jezici jednako vrijede, bez obzira koliko bogati rječnik i kakvu gramatiku imali.

Neke čujuće osobe, pa čak i neki «stručnjaci za gluhe», nazivaju znakovni jezik «majmunskim jezikom» ili mahanjem ruku. Čini se da su baš te osobe na razini majmuna, možda čak i nižoj, jer nisu u stanju prihvatiti da neke osobe imaju različite potrebe i uživjeti se u položaj drugih osoba (što prema istraživanjima zoologa čak i čimpanze mogu!). Takav će primitivizam jednog dana ipak iskorijeniti različiti međunarodni dokumenti koji se tiču ljudskih prava. Nažalost, naša država nije baš svijetli primjer tolerancije različitosti, pa će proteći još desetljeća dok se ne oslobodimo straha od nepoznatog i drugačijeg. Osobama koje omalovažavaju znakovne jezike trebalo bi na mjesec, dva staviti čepiće u uši,

pa možda barem djelomično dobiju uvid u to što gluhoća znači, iako ni tada ne bi mogli shvatiti što znači biti gluhi od rođenja i učiti hrvatski jezik i govor bez sluha. Razumijevanje tuđih potreba stvar je inteligencije i socijalne osjetljivosti, pa izjave «vrijeđanja» znakovnog jezika i gluhih koji ga koriste, više govore o tim čujućim osobama nego o samom znakovnom jeziku i gluhim.

Mogu li gluhe osobe koje ne koriste govor postati uspješne, slavne i baviti se poslovima koji zahtijevaju visoko obrazovanje? Naravno da mogu, ako društvo u kojem žive nije primitivno. Kao što je rekao Ferdinand Berthier (1803-1886), francuski gluhi intelektualac, pisac i političar, učenik slavne škole za gluhe u Parizu i strastveni borac za identitet Gluhih i znakovni jezik: «Nisu važne uši nego ono što je između njih». Evo nekoliko primjera iz svijeta – kako su gluhe osobe koje komuniciraju znakovnim jezikom postale uspješne, završile najviše škole i dobile prestižne poslove.

*Dr ANGELA EARHART – GLUHA
GINEKOLOGINJA*

*STEPHEN HLIBOK, FINANCIJSKI
SAVJETNIK U BANCII MERRILL
LYNCH*

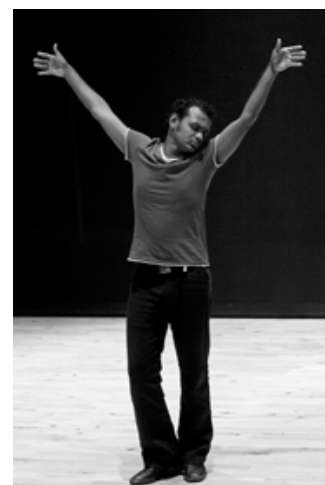
Dr Earhart, gluha od rođenja, komunicira američkim znakovnim jezikom. Završila je škole i fakultet te specijalizaciju iz ginekologije uz tumača. Udata je za tumača, porijeklom Rumunja. I roditelji i suprug uvijek su je poticali da ostvari sve što želi, naglašavajući da gluhoća nije prepreka u tome. Na poslu ima dva tumača koji rade u smjenama. Dok operira prisutan je tumač koji na licu ima posebnu prozirnu masku kako bi joj bili vidljivi izrazi lica. Njezina šefica ističe: «Protuzakonito je da bilo koja organizacija donese odluku o odbijanju zapošljavanja osobe pod utjecajem hendikepa, zanemarujući njezine sposobnosti i vrijednosti. Istina, puno plaćamo tumače, ali to je naša misija. Naša je odgovornost omogućiti prilagodbu. Znali smo da je gluha, ali to nije utjecalo na našu odluku. Izabrali smo je na temelju intervjua, referenci, uspjeha na fakultetu...»

Hlibok je prva gluha osoba koja je dobila posao u poznatoj investicijskoj banci Merrill Lynch. U njegovoj je obitelji šestero gluhih i svi su završili visoke škole. Hlibok komunicira američkim znakovnim jezikom. Do sada je bio na brojnim vodećim funkcijama u banci. Dopredsjednik je odjela za privatne klijente i viši financijski savjetnik. Nakon što je dobio posao, banka je odlučila da zaposlenici počnu pohađati tečaj američkog znakovnog jezika kako bi uspješnije komunicirali s Hlibokom. Naravno, naučili su samo osnove, ali nestao je strah od kontakta s gluhom osobom. Hlibok se u komunikaciji koristi

video telefonom i drugim naprednim tehnologijama. Na svakoj prezentaciji prisutan je tumač, a također i u svim drugim situacijama kada je potreban.

Ramesh je diplomirao glumu na liverpulske akademiji dramskih umjetnosti unatoč gluhoći. Komunicira britanskim znakovnim jezikom i to nije bila prepreka da ga prime na glumačku akademiju. U Hrvatskoj je provodio glumačke radionice s gluhom djecom i odraslima. Glumi u cijelom svijetu. U Engleskoj glumi u kazalištima gluhih i čujućih. U Zagrebu, naprotiv, čak ni nagluhima ne omogućuju pristup prijamnom ispitu na kazališnoj akademiji. Gluha djevojka iz Zagreba odbijena je zbog gluhoće na zagrebačkom studiju režije, a u Beču je primljena bez ikakvih teškoća i uspješno završila studij.

Mogu li, dakle, gluhi uspjeti bez govora? Ovo je samo nekoliko primjera koji potvrđuju da je to moguće. Naravno, i u Hrvatskoj postoje uspješni gluhi koji ne komuniciraju govorom. Ipak, većina sposobnih, talentiranih gluhih učenika koji nemaju razvijen razumljiv govor završava strukovnu školu za gluhe i nikada ne ostvari svoje potencijale i sposobnosti.

*RAMESH MEYYPAN -
GLUHI GLUMAC*

mr. sc. Vesna Ivasović